

เศรษฐกิจพอเพียง Sufficiency Economy

3000-1306

ดร.ค่านาย อภิปรัชญาสกุล

รหัสวิชา 3000-1306

เศรษฐกิจพอเพียง

Sufficiency Economy

ตามหลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

จำนวน 2 หน่วยกิต

ผู้เขียน : ดร. คำนาย อภิปรัชญาสกุล

จัดพิมพ์โดย

บริษัท โฟกัสมีเดีย แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด

75 ถนนปัญญาอินทรา แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร 10510

โทร. 02-1752986-7 มือถือ 08-52611551 โทรสาร. 02-1753499

<http://www.logisticsfocus.net>

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

ผู้แต่ง ดร. คำนาย อภิปรัชญาสกุล FCILT, ESLog, SCORMaster, CPIM

จำนวนหน้า 204 หน้า

ISBN : 978-616-7880-10-5

ราคา 150 บาท

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2558 จำนวนที่พิมพ์ 2,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561 จำนวนที่พิมพ์ 1,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2537

จัดพิมพ์โดย : บริษัท โฟกัสมีเดีย แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด

75 ถนนปัญญาอินทรา แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510

Tel : 02-1752986-7 Fax : 02-1753499

<http://www.logisticsfocus.net>

จำหน่ายโดย : บริษัท ดวงกลมสมัย จำกัด

DKTODAY

15/234 ซอยเสือใหญ่อุทิศ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทระเกษม

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Tel : 0-2930-6215, 0-2541-7375

Fax : 0-2541-7377

E-mail: dktoday@dktoday.net

 : [Dktodayonline](https://www.dktodayonline.com) : [dktoday](https://www.dktoday.com)

<http://www.dktoday.net>

ข้อความ ทฤษฎี และรูปภาพประกอบที่ปรากฏหนังสือเล่มนี้ เป็นข้อมูลและผู้เขียนได้รวบรวมจากหลายแหล่งตามที่ระบุในบรรณานุกรม ร่วมกับแนวคิดในการประยุกต์ใช้งาน และความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ทางวิชาการมากที่สุด ทางผู้จัดจำหน่ายมีหน้าที่รับชมและจัดจำหน่ายเท่านั้น มิได้มีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับความผิดพลาดด้านกฎหมายลิขสิทธิ์แต่ประการใด ซึ่งบทความ ข้อมูลหรือรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ได้ผ่านการเตรียมและการตรวจทานอย่างถี่ถ้วนแล้ว เพื่อให้ได้ความถูกต้อง สมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่ความสามารถกระทำได้ก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ อย่างไรก็ตาม ความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการนำบทความ ข้อมูลหรือรายละเอียดที่ปรากฏในหนังสือฉบับนี้ไปใช้ ไม่ว่าจะโดยสาเหตุหรือ ลักษณะใดๆ ก็ตาม ทางผู้เขียนและผู้จัดจำหน่ายหนังสือมิได้มีภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบแต่ประการใดทั้งสิ้น

ลักษณะรายวิชา

1. รหัสและชื่อวิชา 3000-1306 เศรษฐกิจพอเพียง 2 (2) (Sufficiency Economy)

2. สภาพรายวิชา วิชาชีพบังคับ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. ระดับรายวิชา ภาคเรียนที่ 2

4. เวลาที่ศึกษา เรียนทฤษฎี 2 คาบต่อสัปดาห์

รวมทั้งสิ้น 54 คาบ ตลอดภาคเรียน

5. หน่วยกิต 2 หน่วยกิต (2-0-0)

6. จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้เข้าใจความสำคัญ การบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภค และหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. เพื่อให้สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรการผลิตและการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

3. เพื่อให้มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

7. มาตรฐานรายวิชา

1. บริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. เผยแพร่แนวคิดการบริหารจัดการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

8. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า และหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดดุลยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ

กิตติกรรมประกาศ

ตำรา **เศรษฐกิจพอเพียง** เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนโดยเป็นตำราชุด ประเภทวิชา บริหารธุรกิจหลักสูตรอื่นๆ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 และระดับปริญญาตรี การผลิตตำราต้องใช้แนวคิดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้พระราชทานแก่ พสกนิกรชาวไทย ในด้าน**เศรษฐกิจพอเพียง** และ**เกษตรทฤษฎีใหม่** ที่สามารถประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างขีดความสามารถตั้งแต่ระดับครอบครัว ธุรกิจ และขยายในการแข่งขันของประเทศ

ในปี 2549 แนวคิด **เศรษฐกิจพอเพียง** ได้รับการสดุดีจากสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ผ่านการถวายรางวัล ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ (UNDP-Human Development Lifetime Achievement Award) ให้แด่พระมหากษัตริย์ของไทย เป็นการจุดประกาย การใช้ปรัชญา **เศรษฐกิจแบบพอเพียง** ไปสู่อาณาจารย์ประเทศทั่วโลก ฉะนั้นตำราเล่มนี้ เกิดขึ้นจากปณิธานในการที่จะขยายพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พระมหากษัตริย์ไทย ที่ได้พระราชทานแนวคิด**เศรษฐกิจพอเพียง**

ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า ดร.คำนาย อภิปรัชญาสกุล ผู้รวบรวมแนวคิด และแต่งเป็นตำรา เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 87 พรรษา ข้าพระพุทธเจ้า ปลาบปลื้มปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระเกษมสำราญ และทรงมีพระพลามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้ทรงอุทิศเวลา กำลังพระวรกาย กำลังพระปัญญา และกำลังพระราชทรัพย์ ปฏิบัติบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อความผาสุกร่มเย็นของอาณาประชาราษฎร์ และเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติตลอดมา ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่าสามพันโครงการที่ได้นำพสกนิกรไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และยังคงความผาสุกมาสู่พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ทรงดำรงสิริราชสมบัติด้วยทศพิธราชธรรม เปี่ยมด้วยพระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพและพระวิสัยทัศน์ ส่งผลให้ชาติบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและพสกนิกรมีความผาสุกร่มเย็นภายใต้ร่มพระบารมีแห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐของปวงชนชาวไทย ณ วโรกาสอันเป็นมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาแห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้าขอประกาศเกียรติคุณ สู่ผู้อ่านตำราเล่มนี้ และผู้อ่านทั่วอาณาประชาราษฎร์ทั่วโลก โดยพร้อมเพรียงกันเฉลิมพระเกียรติและน้อมเกล้า น้อมกระหม่อมถวายพระพรชัยมงคล ด้วยความจงรักภักดี ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และอานุภาพแห่งสรรพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย อีกทั้งพระเดชานุภาพแห่งพระสยามเทวาธิราช พระบารมีแห่งพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกพระองค์ ได้โปรดอภิบาลประทานพรให้ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท พร้อมทั้งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ทรงพระเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย ทรงพระเกษมสำราญปราศจากโรคาภัยอันตรายทั้งปวง พระชนมพรรษายิ่งยืนนาน เฉลิมฉัตรเป็นมิ่งขวัญร่มโพธิ์ทองของปวงข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพสกนิกรชาวไทยตลอดกาลนิจรันดรเทอญ

คำนำ

ตำรา **เศรษฐกิจพอเพียง** เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนโดยเป็นตำราชุด ประเภทวิชา บริหารธุรกิจหลักสูตรอื่นๆ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 นอกจากนั้นหลักสูตรนี้ สอดคล้องกับหลักสูตรในระดับปริญญาตรี โดยวิชานี้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภคอย่างมี ประสิทธิภาพและคุ้มค่า และหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดดุลยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และภาคภูมิใจ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เพิ่มพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และเทคนิคการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง แกล้งข้าว ค่านาที่ลงทุนต่ำประมาณ 3,000 บาท ต่อไร่ และสามารถได้ผลผลิตขั้นต่ำ 1,200 กิโลกรัมต่อไร่ จากมาตรฐานของประเทศไทยเพียง 444 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งครอบคลุมบทเรียน 9 บทเรียน การผลิตตำราต้องอาศัยรูปภาพจำนวนมากเพื่อให้เกิด ความสมบูรณ์ในเชิงเนื้อหา ร่วมกับทฤษฎี และประสบการณ์ที่แท้จริงของผู้เขียนในการใช้แนวคิดของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในหลวงที่รักของปวงชนชาวไทย ในด้านเศรษฐกิจ พอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ให้สามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้างขีดความสามารถตั้งแต่ระดับครอบครัว ธุรกิจ และขยายในการแข่งขันของประเทศ

ตำราเล่มนี้ผู้เขียนได้เขียนในวันที่ 5 ธันวาคม 2557 เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนม พรรษา 87 พรรษา ในการที่จะขยายพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พระมหากษัตริย์ไทยที่ได้พระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวาง เพื่อสร้างขีดความสามารถใน การแข่งขันภายใต้ยุคประชานิยมภายใต้ระบบทุนนิยมที่ทั่วโลกเริ่มล่มสลาย ประชานิยมเป็นระบบเศรษฐกิจ ตาโต ทำให้คนไทยประสบปัญหาอย่างรุนแรง ในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาในระบบสหกรณ์ของไทย เคยได้ทำไร นาสวนผสมตามแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ และเป็นนักธุรกิจที่ได้ใช้แนวคิด **เศรษฐกิจพอเพียง** จนทำให้ เกิดความยั่งยืนในปัจจุบัน และเป็นอาจารย์ที่มุ่งถ่ายทอดแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง แก่นักศึกษาระดับปริญญา โท และปริญญาเอก รวมถึงวิสาหกิจชุมชน ทั่วประเทศไทย

ถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งของตำรามีข้อบกพร่อง และต้องการแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้ปรับปรุงให้เป็นตำรา ที่ทรงคุณค่า กรุณาติดต่อมาที่ kumnai@logisticsfocus.net ผู้เขียนขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ดร. คำนาย อภิปรัชญาสกุล
FCILT, ESLog, SCORMaster

สารบัญ

บทที่ 1 พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

☒ พระราชประวัติโดยย่อ.....	2
☒ พระราชประวัติโดยละเอียด.....	3
☒ เหตุลอบปลงพระชนม์.....	11
☒ สถานะพระมหากษัตริย์.....	12
☒ พระราชกรณียกิจเกี่ยวข้อทางการเมือง.....	13
☒ พระราชทรัพย์.....	19
☒ พระราชกรณียกิจ พระราชนิพนธ์และผลงานอื่น.....	21
☒ พระพุทธรูปประจำพระองค์.....	29
☒ พระอิสริยยศและพระเกียรติยศ.....	30

บทที่ 2 เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

☒ ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	36
☒ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง.....	37
☒ หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	39
☒ ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง.....	43
☒ ระดับของเศรษฐกิจพอเพียง.....	44
☒ จุดมุ่งหมาย.....	45
☒ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการความรู้.....	46

บทที่ 3 การจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

☒ การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	52
☒ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ.....	52
☒ ผลิตแบบพอเพียงที่มีประสิทธิภาพสูงสุด.....	54
☒ การบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า.....	55
☒ เศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ.....	59
☒ ตัวอย่างธุรกิจที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	68

บทที่ 4 สถานการณ์ของประเทศไทยกับเศรษฐกิจพอเพียง

▣ ขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	72
▣ จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การประยุกต์ใช้ของแต่ละภาคส่วน.....	75
▣ การสร้างบรรทัดฐานการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	87
▣ ทุณนิยมกับวิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง.....	88
▣ ประชานิยม นโยบายภาครัฐที่ไม่สนใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	93
▣ วิเคราะห์นโยบายประชานิยมของไทย.....	100
▣ ภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศไทย.....	102

บทที่ 5 สถานการณ์โลกกับเศรษฐกิจความพอเพียง

▣ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทต่างประเทศ.....	106
▣ มิติเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษโลก.....	109
▣ ทุณนิยมกับวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์.....	113
▣ เศรษฐกิจพอเพียงกับวิกฤติโลก.....	121
▣ เศรษฐกิจพอเพียงกับภาวะโลกร้อน.....	123

บทที่ 6 การขับเคลื่อนเพื่อสร้างอุปนิสัยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

▣ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิตที่มั่นคง.....	128
▣ การขับเคลื่อนเพื่อสร้างอุปนิสัยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	129

บทที่ 7 การสร้างดุลยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ

▣ แนวทางการประกอบอาชีพ.....	136
▣ การสร้างงานอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	139
▣ แนวทางการประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ.....	140
▣ การประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้อย่างมั่นคง.....	146

บทที่ 8 เกษตรทฤษฎีใหม่

▣ เกษตรทฤษฎีใหม่และประสานความมั่นคงเศรษฐกิจ.....	158
▣ เกษตรทฤษฎีใหม่สำหรับครัวเรือน.....	159
▣ เกษตรทฤษฎีใหม่สำหรับชุมชน.....	164
▣ แปลงสาธิตทฤษฎีใหม่ของมูลนิธิชัยพัฒนา.....	167

บทที่ 9 การทำนาเปียกสลับแห้ง แก่ล้งข้าว

❏ ผลผลิตข้าวต่อไร่ของไทยต่ำ และต้นทุนการผลิตสูง.....	174
❏ แนวคิดการทำนาเปียกสลับแห้งแก่ล้งข้าว.....	177
❏ ประโยชน์จากการทำนาเปียกสลับแห้งแก่ล้งข้าว.....	179
❏ ขั้นตอนการทำนาเปียกสลับแห้งแก่ล้งข้าว.....	181
❏ การวางระบบการจัดการน้ำในแปลงนาอย่างมีประสิทธิภาพ.....	187
บรรณานุกรม.....	189
ประวัติผู้เขียน.....	191

บทที่ 1 พระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลาง

ความรู้

รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง

คุณธรรม

ซื่อสัตย์สุจริต ชยันตทน สติปัญญา แบ่งปัน

↓
นำไปสู่

เศรษฐกิจ/ สังคม/ สิ่งแวดล้อม/ วัฒนธรรม

สมดุล/ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

- ☑ พระราชประวัติโดยย่อ
- ☑ พระราชประวัติโดยละเอียด
- ☑ เหตุลอบปลงพระชนม์
- ☑ สถานะพระมหากษัตริย์
- ☑ พระราชกรณียกิจเกี่ยวข้องทางการเมือง
- ☑ พระราชทรัพย์
- ☑ พระราชกรณียกิจ พระราชนิพนธ์และผลงานอื่น
- ☑ พระพุทธรูปประจำพระองค์
- ☑ พระอิสริยยศและพระเกียรติยศ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. ทราบพระราชประวัติโดยย่อ
2. ทราบพระราชประวัติโดยละเอียด
3. ทราบเหตุลอบปลงพระชนม์
4. ทราบสถานะพระมหากษัตริย์
5. ทราบพระราชกรณียกิจเกี่ยวข้องทางการเมือง
6. เข้าใจพระราชทรัพย์
7. ทราบพระราชกรณียกิจ พระราชนิพนธ์ และผลงานอื่น
8. ทราบพระพุทธรูปประจำพระองค์
9. ทราบพระอิสริยยศและพระเกียรติยศ

1. พระราชประวัติโดยย่อ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชสมภพในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2470 ที่ โรงพยาบาลเมตออปเบิร์น เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พระบรมราชชนก คือ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก พระบรมราชชนนี คือ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระบรมนามาภิไธย คือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่เก้าแห่งราชวงศ์จักรี พระราชอิสริยยศปัจจุบัน คือพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีพระปรมาภิไธย คือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จครองราชย์ ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 และได้มีพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 พระบรมราชินี คือ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขณะนี้ จึงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้เสวยราชย์นานที่สุดในโลก ที่มีพระชนม์ชีพอยู่และยาวนานที่สุดในประเทศไทย ระยะเวลาครองราชย์มากกว่า 68 ปี โดยรัชกาลก่อนหน้า คือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร วัดประจำรัชกาลคือ วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก มีพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร คือ พระพุทธรูปปางอภัยมุทรา พุทธลักษณะสุโขทัย ปัจจุบันมีพระราชโอรส/ธิดา 4 พระองค์ คือ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทรงมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยเปลี่ยนผ่านจากระบอบทหารเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยได้โดยตลอดรอดฝั่งในช่วงพุทธทศวรรษที่ 2530 และได้ทรงหยุดยั้งการกบฏ เช่น ในคราวปี 2524 และปี 2528 กระนั้น ก็ได้ทรงแต่งตั้งหัวหน้าคณะยึดอำนาจหลายคณะ เช่น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในช่วงพุทธทศวรรษที่ 2500 กับพลเอก สนิธิ บุญยรัตกลิน ในช่วงปลายพุทธทศวรรษที่ 2549 ตลอดรัชสมัยของพระองค์จนถึงปี พ.ศ. 2555 ได้เกิดการรัฐประหารโดยกองทัพมากกว่า 15 ครั้ง รัฐธรรมนูญ 18 ฉบับ และนายกรัฐมนตรี 28 คน

ประชาชนชาวไทยจำนวนมากเคารพพระองค์ อนึ่งตามรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะและผู้ใดจะละเมิดมิได้ ส่วนประมวลกฎหมายอาญาว่า การดูหมิ่น หมิ่นประมาทหรืออาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์เป็นความผิดอาญาตามมาตรา 112 ซึ่งตรากฎหมายอาญาไว้ตั้งแต่ปี 2497 คณะรัฐมนตรีหลายชุดที่ได้รับการเลือกตั้งมาก็ถูกคณะทหารล้มล้างไปด้วยข้อกล่าวหาว่า นักการเมืองผู้ใหญ่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ กระนั้นพระองค์เองได้ตรัสเมื่อปี 2548 ว่า สาธารณชนพึงวิพากษ์วิจารณ์พระองค์ได้

พระองค์ทรงเป็นที่สรรเสริญในประเทศไทยเกี่ยวกับพระราชดำรินเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นายโคฟี แอนนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ได้ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ แต่พระองค์ กับทั้งพระองค์ยังทรงเป็นเจ้าของสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ งานพระราชนิพนธ์ และงานดนตรีจำนวนหนึ่งด้วย ด้านสินทรัพย์ของพระองค์นิตยสารฟอบส์ประเมินว่า พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ รวมถึงสินทรัพย์ที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จัดการอยู่นั้น มีมากกว่าสามหมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งได้จัดอันดับให้พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ผู้มีพระราชทรัพย์มากที่สุดในโลก 3 ปี ติดต่อกันมาจนปัจจุบัน ซึ่งทำความเข้าใจแก่ผู้ไม่หวังดีต่อพระองค์ที่ต้องการแยกชนชั้น เพราะอันที่จริงแล้วสำนักงาน

ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นั้นไม่ใช่ทรัพย์สินของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่จริงแล้วสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นหน่วยงานหนึ่งสังกัดกระทรวงการคลัง โดยสำนักงานนี้หาประโยชน์จากการเข้าสินทรัพย์ และลงทุนในสินทรัพย์ที่มี สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ใช้สินทรัพย์เพื่อสวัสดิการสาธารณะ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจ่ายภาษี ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชก็ได้ทรงอุทิศพระวรกายและพระราชทรัพย์ไปในโครงการพัฒนาประเทศไทยหลายต่อหลายโครงการ โดยเฉพาะในทางเกษตรกรรม สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ ทรัพยากรน้ำ สวัสดิการทางคมนาคม และสวัสดิการสาธารณะ อนุสรณ์ถึงพระองค์นั้นพบได้ทั่วประเทศไทย

นับตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2552 พระองค์แปรพระราชฐานจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐานไปโรงพยาบาลศิริราช อันเนื่องมาจากพระโรคไข้หวัดและพระปัสสาวะอักเสบ ในเดือนตุลาคม ปีเดียวกันนั้นข่าวลือว่าพระอาการประชวรทรุดหนักลง ได้ยังให้ตลาดหุ้นไทยร่วงลงอย่างสาหัส พระองค์ทรงหายจากประชวรเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556

2. พระราชประวัติโดยละเอียด

2.1 พระราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพในราชสกุลมหิดล อันเป็นสายหนึ่งในราชวงศ์จักรี ณ โรงพยาบาลเมตออปेरิน เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่จันทร์ เดือนอ้าย ขึ้น 12 ค่ำ ปีเถาะ นพศก จุลศักราช 1289 ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2470 ซึ่งเหตุที่พระราชสมภพในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากพระบรมราชชนกและพระบรมราชชนนีกำลังทรงศึกษาวิชาการอยู่ที่นั่น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นพระโอรสองค์ที่สามในสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอุดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ในกาลต่อมา) และหม่อมสังวาลย์ มหิดล ณ อยุธยา (สกุลเดิม ตะละกัญ, สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในกาลต่อมา) มีพระนามเมื่อแรกประสูติอันปรากฏในสูติบัตรว่า เบบี สงขลา (อังกฤษ: Baby Songkla) ต่อมาคือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อได้รับพระราชทานนาม มีพระเชษฐภคินีและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช 2 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ซึ่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงออกพระนามเรียกพระองค์เป็นการลำลองว่า “เล็ก”

พระนามภูมิพลอดุลยเดชนั้นพระบรมราชชนนีได้รับพระราชทานทางโทรเลขจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2470 โดยทรงกำกับตัวสะกดเป็นอักษรโรมันว่า “Bhumibala Aduladeja” ทำให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเข้าพระทัยว่าได้รับพระราชทานนามพระโอรสว่า “ภูมิบาล” ในระยะแรกพระนามของพระองค์สะกดเป็นภาษาไทยว่า “ภูมิพลอดุลยเดช” ต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเองทรงเขียนว่า “ภูมิพลอดุลยเดช” โดยทรงเขียนทั้งสองแบบสลับกันไป จนมาทรงนิยมใช้แบบหลังซึ่งมีตัว “ย” สะกดตราปัจจุบัน

พระนามของพระองค์มีความหมายว่า

☐ ภูมิพล - ภูมิ หมายความว่า “แผ่นดิน” และ พล หมายความว่า “พลัง” รวมกันแล้วหมายถึง “พลังแห่งแผ่นดิน”

▣ **อดุลยเดช - อดุลย** หมายความว่า “ไม่อาจเทียบได้” และ **เดช** หมายความว่า “อำนาจ” รวมกันแล้วหมายถึง “ผู้มีอำนาจที่ไม่อาจเทียบได้”

เมื่อ พ.ศ. 2471 ได้เสด็จกลับสู่ประเทศไทยพร้อมพระบรมราชชนก ซึ่งทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยมจาก**มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด** สหรัฐอเมริกา พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ และสมเด็จพระเชษฐาธิราช โดยประทับ ณ **วังสระปทุม** ต่อมาวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2472 สมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคต ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุไม่ถึงสองพรรษา

รูปที่ 1.1 ด้านหน้าจากขวามาซ้าย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช; **สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี** และ **พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล กรมพระยาชัยนาทนเรนทร**

2.2 พระราชประวัติการศึกษา พ.ศ. 2475 เมื่อเจริญพระชนมายุได้สี่พรรษา เสด็จเข้าศึกษาที่โรงเรียนมาแตร์เดอี กรุงเทพมหานคร จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2476 จึงเสด็จพระราชดำเนินไปประทับ ณ เมืองโลซาน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วยพระบรมราชชนนีพระเชษฐภคินี และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เพื่อการศึกษาและพระพลานามัยของสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช จากนั้นทรงเข้าศึกษาต่อชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนเมียร์มองต์ (MERRIMENT) เมืองโลซาน (LASAGNA) ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2477 ทรงศึกษาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ แล้วทรงเข้าชั้นมัธยมศึกษา ณ “โรงเรียนแห่งใหม่ของซืออิสโรมองต์” (ฝรั่งเศส: École Nouvelle de la Suisse Romande, เอกอลนูเวล เดอ ลา ซืออิส โรมองต์) เมืองแชลลี-ซูร์-โลซาน (ฝรั่งเศส: Chailly-sur-Lausanne) ในปี พ.ศ. 2478 ได้ทรงเข้าศึกษาต่อที่ CEDE NOUBELLE DE LA SUES ROMANCE CHILLY ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่รับนักเรียนนานาชาติ ในระดับอุดมศึกษาทรงเข้าศึกษาในแผนกวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมืองโลซานน์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้เสด็จนิวัตกลับประเทศไทยพร้อมด้วยพระบรมเชษฐาธิราช พระบรมราชชนนีและสมเด็จพระนางเจ้าพี่นางเธอ

รูปที่ 1.2 การศึกษาขณะทรงพระเยาว์

ครั้นถึงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศสละราชสมบัติรัฐบาลจึงกราบทูลอัญเชิญ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ซึ่งสืบสายราชสันตติวงศ์ ลำดับที่ 1 และมีพระชนมายุเพียง 9 พรรษา เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 8 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งได้ทรงสถาปนา พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2478 ทรงสถาปนา หม่อมสังวาลย์ มหิดล ณ อยุธยา เป็นพระราชชนนีศรีสังวาลย์ และทรงสถาปนา พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนาเป็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ได้โดยเสด็จพระบรมเชษฐาธิราช สมเด็จพระราชชนนีและสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ นิวัตพระนคร เป็นครั้งที่ 2 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2481 ประทับ ณ พระตำหนัก จิตตดารโหลฐาน สวนจิตตดา เป็นเวลา 2 เดือน แล้วเสด็จกลับไปทรงศึกษาต่อ ณ กรุงโลซานน์

เมื่อพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 8 แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ก็ได้รับการสถาปนาฐานันดรศักดิ์เป็น “สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช” เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2478

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2481 ได้โดยเสด็จฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัตประเทศไทย เป็นเวลา 2 เดือน โดยประทับที่พระตำหนักจิตตดารโหลฐาน พระราชวังดุสิต จากนั้นเสด็จกลับไปศึกษาต่อที่สวิตเซอร์แลนด์จนถึงปี พ.ศ. 2488 ทรงรับประกาศนียบัตรทางอักษรศาสตร์ จากโรงเรียนยมนาส คลาซิค กังโดนาล แล้วทรงเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยโลซาน แผนกวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ โดยเสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นครั้งที่สอง ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง

ต่อมาได้เสด็จนิวัติพระนครอีกครั้งเป็นครั้งที่ 3 เมื่อ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2488 ในครั้งนี้ ปวงชนชาวไทยในแผ่นดินที่พระมหากษัตริย์มิได้ประทับเป็นประมุขยาวนานกว่า สิบปี ต่างปลาบปลื้มปิติชื่นชมโสมนัสที่ได้ชื่นชมพระบารมี สมเด็จพระยุพราชกษัตริย์ ซึ่งมีพระชนมพรรษา เพียง 20 พรรษา พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระชนมพรรษา 18 พรรษา

ทั้งสองพระองค์เสด็จเสด็จพระราชดำเนินเคียงคู่กันไปทรงเยี่ยมราษฎร ณ ที่ต่างๆ ในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง แต่ความชื่นชมโสมนัสนั้น ดำรงอยู่ไม่นาน ครั้นถึงวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2498 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้เสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวัง

2.3 ทรงประสบอุบัติเหตุ หลังจากที่จะจบการศึกษาจากสวิตเซอร์แลนด์ พระองค์เสด็จไปเยือนกรุงปารีส ทรงพบกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ซึ่งเป็นลูกสาวของเอกอัครราชทูตไทยประจำฝรั่งเศส เป็นครั้งแรก ในขณะนั้นทั้งสองพระองค์มีพระชนมายุ 21 พรรษาและ 15 พรรษาตามพระลำดับ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2491 ในระหว่างเสด็จประทับยังต่างประเทศ ขณะที่พระองค์ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งเพียงสทอปอลิโน จากเจนีวาไปยังโลซาน ทรงประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ กล่าวคือ รถยนต์พระที่นั่งชนกับรถบรรทุกอย่างแรง ทำให้เศษกระจกกระเด็นเข้าพระเนตรขวา พระอาการสาหัส หลังการถวายการรักษา พระองค์มีพระอาการแทรกซ้อนบริเวณพระเนตรขวา แพทย์จึงถวายการรักษาอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง หากแต่พระอาการยังคงไม่ดีขึ้น กระทั่งวินิจฉัยแล้วว่าพระองค์ไม่สามารถทอดพระเนตรผ่านทางพระเนตรขวาของ พระองค์เองได้ต่อไปแล้ว จึงได้ถวายการแนะนำให้พระองค์ทรงพระเนตรปลอมในที่สุด

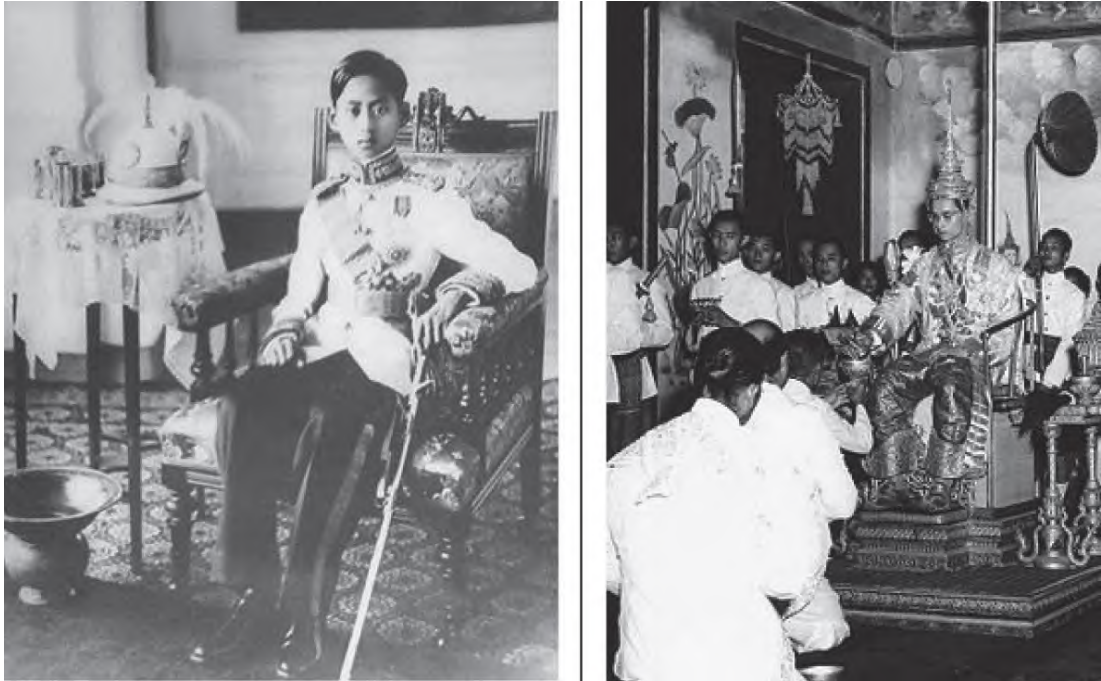
ทั้งนี้ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าเยี่ยมพระอาการเป็นประจำจนกระทั่งหายจากอาการประชวร อันเป็นเหตุที่ทำให้ทั้งสองพระองค์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

2.4 เสวยราชย์สมบัติ ครั้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงเสด็จสวรรคตด้วยพระแสงปืน คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กราบบังคมทูลอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นครองราชสมบัติขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี ทรงมีพระนามว่า “ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามมาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ซึ่งในขณะนั้นมีพระชนมายุเพียง 19 พรรษา เท่านั้น ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

คณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร และพระยามานวราชเทวี เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินจนกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จะทรงบรรลุนิติภาวะ ทั้งยังทรงมีภารกิจในการศึกษาต่ออีกอย่างหนึ่งด้วย ทรงเสด็จกลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2489 และเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยโลซานน์ ในสาขาวิชารัฐศาสตร์แทนสาขาวิศวกรรมศาสตร์ เนื่องด้วยทรงคำนึงถึงพระราชมารดาในการปกครองประเทศเป็นสำคัญ

ขณะที่พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช พระชนมพรรษา 18 พรรษา รัฐบาลได้กราบบังคมทูลอัญเชิญขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 นั้น ทรงเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และรัฐบาลได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ บริหารราชการแผ่นดินแทนพระองค์ เนื่องจากยังทรงพระเยาว์ และต้องทรงศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2498 ได้เสด็จพระราชดำเนิน กลับไปทรงศึกษา ต่อ ณ กรุงโซลชานนี้ แม้พระองค์จะทรงโปรดวิชาวิศวกรรมศาสตร์แต่เพื่อประโยชน์ในการปกครองประเทศ ได้ทรงเปลี่ยน มาศึกษา วิชาการปกครองแทน เช่น วิชากฎหมาย อักษรศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ ทรงศึกษา และฝึกฝนการดนตรีด้วยพระองค์เองด้วย

รูปที่ 1.3 พระราชพิธีราชาภิเษก

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงได้รับการอภิบาลอย่างดีเยี่ยมจากสมเด็จพระราชชนนี จึงมีพระปรีชาสามารถปราดเปรื่อง และมีพระจริยวัตรเปี่ยมด้วยคุณธรรมทุกประการ ซึ่งน้อมนำให้พระองค์ เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงดำรงสิริราชสมบัติเพียบพร้อม ด้วยทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตรธรรมและ ราชสังคหวัตถุ ทรงเจริญด้วยพระเกียรติคุณบุญญาธิการเจิดจรัส ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทั้งปวง เพื่อประโยชน์สุขของปวงชน เป็นที่แซ่ซ้องสรรเสริญทุกทิศานุทิศในเวลาต่อมาตราจบปัจจุบัน

ทรงตั้งพระราชสัจยธิษฐาน ในพระราชพิธีราชาภิเษก เดิมทีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช ทรงตั้งพระราชหฤทัยว่าจะทรงครองราชสมบัติ แต่ในช่วงการจัดงานพระบรมศพของพระบรม เชษฐาเท่านั้น เพราะยังทรงพระเยาว์และไม่เคยเตรียมพระองค์ในการเป็นพระมหากษัตริย์มาก่อน เหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับรถพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินไป ยังท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง เพื่อทรงศึกษาเพิ่มเติมที่สวีตเซอร์แลนด์ ก็ทรงได้ยินเสียงราษฎร คนหนึ่งตะโกนว่า “ในหลวง อย่าทิ้งประชาชน” จึงทรงนึกตอบในพระราชหฤทัยว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้ง ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักในหน้าที่ พระมหากษัตริย์ของพระองค์ ดังที่ได้ตรัสตอบชายคนเดิมนั้นในอีก 20 ปีต่อมา

2.5 ทรงอภิเษกสมรส ใน พ.ศ. 2491 ระหว่างทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ นั้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงขั้รยนต์ไปทรงร่วมงานที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปารีส ได้ทรงพบและมีพระราชหฤทัยสนทนากันใน หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาของหม่อมเจ้าหนักซ์ตมกคล กิติยากร เอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงปารีส

ในปีเดียวกันนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์อย่างรุนแรง ทรงบาทเจ็บที่พระพักตร์พระเนตรขวา และพระเศียร ทรงเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมอร์เซสส์ โปรดฯให้หม่อมเจ้าราชวงศ์สิริกิติ์มาเฝ้าฯ ถวายการดูแลอย่างใกล้ชิด พระสั้พันธภาพจึงแน่นแฟ้นขึ้น และต่อมาได้ทรงหมั้นหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2492 โดยได้พระราชทานพระอ้ามรงค์ซึ่งที่สมเด็จพระบรมราชชนกหมั้นสมเด็จพระราชชนนี

ระหว่างที่ประทับอยู่ต่างประเทศนั้น ได้ทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาในพระวรวงศ์เธอ-กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ และหม่อมหลวงบัว กิติยากร เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2492 และเสด็จพระราชดำเนินนิวัตพระนครในปีถัดมา โดยประทับ ณ **พระที่นั่งอัมพรสถาน** ต่อมาวันที่ 28 เมษายน 2493 พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ภายในวังสระปทุม ซึ่งในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสนี้ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากรขึ้นเป็น สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

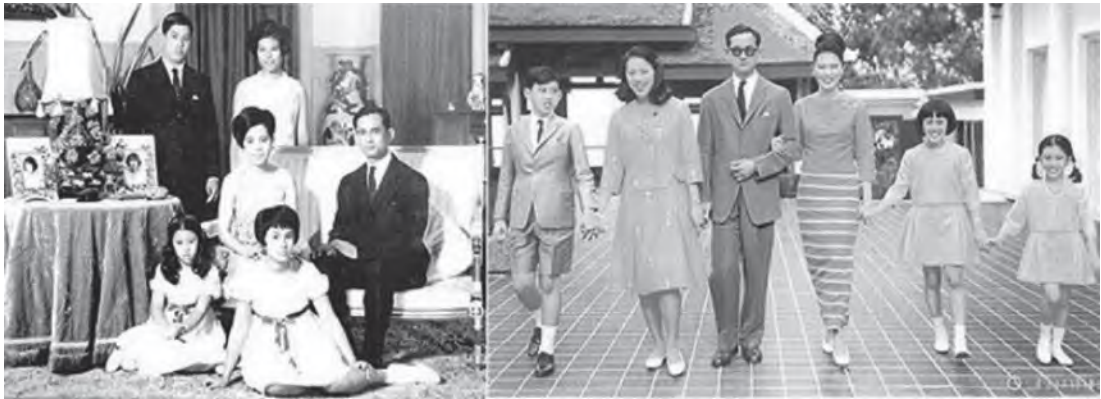
วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณราชประเพณีขึ้น ณ **พระที่นั่งไพศาลทักษิณ** เฉลิมพระปรมาภิไธยตามที่จารึกในพระสุพรรณบั้กว่า **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร** พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า **เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม** ในโอกาสนี้พระองค์ทรงพระราชดำริว่า ตามโบราณราชประเพณี เมื่อสมเด็จพระมหากษัตริย์ราชเจ้าได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกแล้ว ย่อมโปรดให้สถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระอัครมเหสีขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมราชินี ดังนั้น พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศสถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี

รูปที่ 1.4 พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี มีพระโอรสและพระราชธิดารวม 4 พระองค์ ได้แก่

- 1) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2494 ต่อมาได้ทรงลาออกจากฐานันดรศักดิ์เพื่อสมรสกับชาวต่างชาติ
- 2) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าชาลิลาภรณ์ฯ ประสูติเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 ต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

รูปที่ 1.5 พระโอรสและพระราชธิดา

3) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ประสูติเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2498 ต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

4) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2500

2.6 ทรงผนวช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ออกผนวชเป็นเวลา 15 วัน ระหว่างวันที่ 22 ตุลาคม-5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ณ **วัดพระศรีรัตนศาสดาราม** โดยมี**สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์** เป็น**พระอุปัชฌาย์** ทรงได้รับฉายาว่า ภูมิพลโลกิขุ หลังจากนั้น พระองค์เสด็จฯ ไปประทับจำพรรษา ณ พระตำหนักปั้นหยา **วัดบวรนิเวศวิหาร** ระหว่างที่ผนวชนั้น พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระนามาภิไธยเป็น **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ** ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ในปีเดียวกัน

รูปที่ 1.6 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับบาตร ขณะผนวช

ระหว่างที่ทรงดำรงสมณเพศ พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกิจ เช่นเดียวกับพระภิกษุทั้งหลายอย่างเคร่งครัด เช่น เสด็จลงพระอุโบสถทรงทำวัตรเช้า-เย็น ตลอดจนทรงสวดพระธรรมและพระวินัย นอกจากนี้ยังได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจพิเศษอื่นๆ เช่น ในวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2499 ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงร่วมสังฆกรรมในพิธีผนวชและอุปสมบทนาคหลวงในพระบรมราชินูปถัมภ์ ในวันที่วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2499 เสด็จฯ ไปทรงรับบิณฑบาต จากพระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน ในโอกาสนี้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ครั้นยังเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วย

อนึ่ง ในการทรงพระผนวชครั้งนี้ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2499 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนา**สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราช พระราชอุปัชฌาจารย์** ขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า และถวายฐานันดรศักดิ์ เป็น กรมหลวง

ในรัชกาลนี้ ได้ทรงพระกรุณาสถาปนาพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมชนกนาถ ขึ้นเป็นสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก ทรงสถาปนา สมเด็จพระราชชนนี เป็น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงสถาปนา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เป็น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และทรงประกอบพระราชพิธีเฉลิมพระปรมาภิไธย สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ใหม่ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2539 เพื่อให้สมพระเกียรติตามโบราณขัตติยราชประเพณี ทั้งนี้ด้วยพระจริยวัตรอันเปี่ยมด้วยพระกตัญญูทศเวทิตาธรรม อันเป็นที่แซ่ซ้องสรรเสริญ พระปรมาภิไธยใหม่ที่ทรงสถาปนาคือ

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล อดุลยเดชวิกรมราธิบดี จุฬาลงกรณราชปริยวรรนดาดา มหิตลานเรศวรางกูร ไศศรยสันตติวงศนิวิฐ ทศพิศราชธรรมอนุภุณ อดุลยภาษาภินิหารรังษุณฐ์ สุสาธิตบุรพาธิการ ไพศาลเกียรติคุณอดุลพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ ธิญอรคัลกษณวิจิตรโสภาคย์สรรพางค์ มหาชโนตมางคประณตบาทบงกชยุคล อเนกนิกรชนสโมสรสมมต ประสิทธิวรยศมโหดมบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตราติฉัตร สรรพรัฐทศทิศวิชาติไชย สกกลมไหศวริยมหาสวามินทร์ มเหศวร

มหินทรมหารามาธราชวโรดม บรมนาถชาติอาชาวไศรย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ์ วิศิษฏ์คักต้อครนเรษ
ราธิบดี เมตตากรุณา สีสลทฤทัย อโนปมัยบุญญการ สกลไพศาลมหารัชฎาธิบัติ พระอัฐมรามาธิบดินทรสยา
มินทราธิราช บรมนาถบพิตร”

3. เหตุลอบปลงพระชนม์

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเยี่ยมราษฎรที่บาดเจ็บจากเหตุระเบิด
เดือนกันยายน 2520 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์** เสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติพระราชกรณียกิจในจังหวัดภาคใต้

ในวันที่ 22 กันยายน 2520 เวลา 15.15 น. ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระ
พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ทรงประทับบน พลับพลาที่ประทับ ซึ่งมี
ประชาชนมาเฝ้ารับเสด็จฯ ราว 30,000 คน ก็ได้มีราษฎรที่มาเฝ้ารับเสด็จฯ ไปหยิบไฟแช็คดังกล่าวเป็นเหตุ
ให้ระเบิดลูก แรกเกิดระเบิดขึ้น ราษฎรต่างพากันแตกตื่นและเหยียบกับระเบิดลูกที่สอง ทำให้ระเบิดลูก
ที่สองเกิดระเบิดขึ้น ระเบิดลูกแรกห่างจากพลับพลาที่ประทับ 60.15 เมตร ห่างจากลาดพระบาท 5.20
เมตร และระเบิดลูกที่สองห่างจากพลับพลาที่ประทับ 105.15 เมตร ห่างจากลาดพระบาท 6.00 เมตร
แรงระเบิดทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 55 คน บาดเจ็บสาหัส 11 คน ขณะที่เกิดความโกลาหลนั้น บรรดา
เจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชาลูกเสือชาวบ้านได้เข้าระงับควบคุมฝูงชน อย่างฉับพลัน

รูปที่ 1.7 เหตุระเบิดที่ยะลา 22 กันยายน พ.ศ. 2520

มีการใช้เครื่องขยายเสียงแบบมือถือที่เตรียมไว้แล้วลอบโยนประชาชนมิให้ตื่นตระหนกและให้อยู่
กับที่ ขณะเดียวกันก็มีการลำเลียงผู้บาดเจ็บไปยังโรงพยาบาล ในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
พระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์มิได้ทรงรับบาดเจ็บใดๆ

ขณะเกิดเหตุ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยืนประทับอยู่กับที่และทอดพระเนตรมอง
เหตุการณ์ต่างๆ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ยื่นรายล้อมถวายการอารักขา ในขณะที่พิธีการต้องหยุดชะงักชั่วคราว ทั้งนี้